

nogen af de Herrer mene, at man ved at lade Staten producere billigere Klæde, vilde lade det komme os Alle til Gode, ville de sikkert tage fejl, og jeg kan ikke forstaa, at Flertallet, som mener sig at være kaldet og ogsaa er og skulde være kaldet til at se paa samtlige foreliggende Forhold og ikke alene ensidig paa Krigsbestyrelsens Interesser, men ogsaa paa Landets Tarv og Befolkningens retfærdige Krav i Almindelighed, kan finde det hensigtsmæssigt at stille Landets Borgere blot for en saadan Konkurrence for at opnaa, hvad der her staar, at Usjerød vel at mærke for Statens Midler skal levere, som jeg maa formode, billigere Klæde af allerfineste Art til Officerer og Sigestillede. At det ikke bliver Officererne, der ville faae videre Fordel deraf, tror jeg, at man hurtigt vil komme til at erkjende, thi der bruges omtrent 3,000 Men Officersklæde, og her er Tale om 120,000 Men, der skal kastes paa Markedet. Skal det være af de fineste Sorter, som de andre Fabriker ikke levere meget af, saa maa det leveres for en billig Penge, thi ellers bliver man ikke af dermed. Altsaa Flertallet vil for Statens Midler indrette en Statsproduktion, der skal forsyne de bedst stillede Borgere i Landet med billigt Klæde. Jeg veed ikke, om det er Hensigten, men det er i saa Fald en helt ny Stilling, Flertallet indtager. Det vil, for at jeg skal benytte et Udtryk, som i den senere Tid har været meget omdebatteret, ikke blive „de mest udbredte“, maatte ikke en Gang de „mere udbredte“ Klædesorter, som paa den Maade skaffes tilveie paa Statens Bekostning. Dernæst siger Artiklen i „Berlingske Tidende“: „Men i ethvert Fald bør det erindres, at Fædrelandets Krav ikke kan skubbes til Side, fordi nogle enkelte Borgeres Interesser kunne lide Noget.“ Ja, dertil er blot at svare, at naar Nødvendigheden kræver det, maa vi Alle finde os i at lide for Fædrelandets Krav; men naar der ingen Nødvendighed er, og naar det ikke en Gang er hensigtsmæssigt, tror jeg ikke, at det kan være enten Krigsbestyrelsens eller Lovgivningsmagtens Opgave at fortrædige eller lade de Enkelte i Nationen lide. Nationen bestaar nu en Gang af lutter Enkelte, og hvis Staten vil vedblive at udvide sin Fabrikation og sin Levering af Sager til offentlige Myndigheder efter en saadan Maalestof, vil det blive en stor Mængde Enkelte, der efterhaanden komme til at lide under hele det System. Jeg sagde før, og jeg gjentager, at saa længe man ikke har en almindelig Statsproduktion, saaledes som Socialisterne forlange, saa længe ikke Statsproduktionen skal skaffe Midler tilveie til alle

Statsformaal, er det overordentlig frænkende, kan man sige, hvis Staten etablerer en Konkurrence med Statterhæderne og aldeles ikke spørger om, hvad Hensyn man overhovedet skylder dem. Hvis vi skulle gaa videre ad den Vej — og det synes at være Fare derfor idet Flertallet har stillet sig anbefalende overfor Forslaget — venter jeg, at den ærede Marineminister om ikke lang Tid vil forlange en Transportflaade for at have den parat til Krigstilfælde, og for at Fartøjerne ikke imidlertid skulle ligge og raadne op, vil det være rigtig at seite dem i Fragtfort, selv om det ikke giver en Smule Indtægt, paa samme Maade som man nu lader Usjerød arbejde. Og jeg veed ikke, hvorfor den ærede Krigsminister ikke forlanger Fabriker for Jodtøi, Undermundering, og hvad der ellers behøves til Udrustning. Daarligt Jodtøi er endnu farligere for Soldaten end Klæde af en noget anden Farve end den normale, og det vilde være fuldkommen rationelt, naar Krigsministeren opmuntres med et saadant Bisald af denne Forsamlings Flertal, om han da fremsatte Forslag, hvorved han kom til at besørge Størstedelen af Landets Produktion. En Hær behøver jo Levnetsmidlet ligesaa vel som vi Andre under ordinære Forhold. Jeg retter her selvfølgelig ingen Bebreidelse imod den ærede Minister, thi naar en Minister, som har Interesse for sit Jag, kan opnaa Sligt, saa er det ikke hans specielle Sag at se paa Borgernes almindelige Interesser, og jeg kunde godt forstaa, om Ministeren, navnlig hvis dette Forslag gaar igjennem, vilde med den største Dristighed gaa videre. Ministeren er en saa udmærket Jagminister, har en saa levende Interesse for sit Departement og udfolder en saadan Energi for at føre sine Sager igjennem, at det selvfølgelig ikke kan undre mig, om han i et enkelt Tilfælde kommer til at se ensidig paa saadanne Spørgsmaal. Men at et Flertal i Udvalget — det er ikke engang Mindretallet, der gjør det — opmuntret Ministeren til at gaa den Vej, det har unægtelig forbauget mig.

Medens jeg har Ordet, vil jeg endnu bemærke, at det selvfølgelig ikke er min Mening at ville vanstelliggjøre Produktionen paa Usjerød, som den nu drives. Jeg tror, at rationelt maa man fabrikere paa Dplag til Krigsbrug; men det Spørgsmaal skal jeg lade ligge og overlade Krigsbestyrelsen at have sin Mening derom uden at belymre sig om min Mening. Hvad jeg derimod vil fremhæve, er, at det, der i Dieblisset behøves for Usjerød, er en Forøgelse af Kraftmaskinen, og det kan godt bevilges i Mar, uden at Spørgsmaalet om en Udvidelse af Ja-